

Η γενιά των κρίσεων και η Λένγκω

Θανάσης Κονταξής

τ. Σχολικός Σύμβουλος και τ. Διδάσκων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η μακρόχρονη εμπειρία μου στην εκπαίδευση, κυρίως στη Δευτεροβάθμια αλλά και στην Τριτοβάθμια, όπως και οι πρόσφατες συζητήσεις με εκπαιδευτικούς, με οδηγούν να αναρωτηθώ αν η Πολιτεία αντιλαμβάνεται ποια γενιά βρίσκεται σήμερα στα Πανεπιστήμια και στα Σχολεία και ποιες είναι οι πραγματικές ανάγκες της. Νομίζω ότι θα ήταν καλύτερα η κοινωνία μας να σχεδιάζει τρόπους υποστήριξης στους νέους των απανωτών κρίσεων αντί να διαμορφώνει περιβάλλον νόμου και τάξης και να τους στοχοποιεί με κάθε ευκαιρία¹.

Οι σημερινοί νέοι γεννήθηκαν είτε στις αρχές της οικονομικής κρίσης (μαθητές δευτεροβάθμιας), είτε άρχισαν να αντιλαμβάνονται τον κόσμο, βιώνοντας άμεσα τις τραγικές επιπτώσεις της στις οικογένειές τους ή στο ευρύτερο περιβάλλον τους. Στη συνέχεια, η εποχή της αβεβαιότητας και του φόβου μονιμοποιήθηκε με την υγειονομική κρίση, σε συνδυασμό με την εντεινόμενη οικολογική κρίση και, πρόσφατα, με νέες πολυδιάστατες απειλές, λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Η σταθερή πρωτιά της χώρας μας όσον αφορά την ανεργία των νέων στην Ευρώπηⁱⁱ, αποτελεί την κορυφή του παγόβουνου, ενώ οι έρευνες και οι άμεσες εμπειρίες για τα ψυχολογικά προβλήματα των νέων επισφραγίζουν τα παραπάνω.

Σε όλο τον πλανήτη, παιδαγωγοί, ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι συζητούν για τις επιδράσεις του “τραύματος” της υγειονομικής κρίσης στις ψυχές των νέων, αναζητώντας τρόπους υποστήριξης της εκπαίδευσης και της οικογένειας ώστε να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκεςⁱⁱⁱ. Οι φωνές από τους εκπαιδευτικούς αλλά και τους ίδιους τους γονείς συνηγορούν ότι η κατάσταση έχει αλλάξει ραγδαία. Στη χώρα μας προφανώς τα προβλήματα είναι ακόμη εντονότερα, παρόλες τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τους εκπαιδευτικούς^{iv}. Η αδιαφορία, το αίσθημα ματαιώσης, η απομόνωση και αποστασιοποίηση από τα δρώμενα, η παραβατική και βίαιη συμπεριφορά αυξάνονται με ραγδαίους ρυθμούς, δημιουργώντας μια εκρηκτική κατάσταση στα σχολεία αλλά και στις οικογένειες. Έτσι, όλοι συνηγορούν ότι το αναγκαίο δίπολο “αγάπη και όρια”, το οποίο είναι απαραίτητο για την ανάπτυξη των νέων, πρέπει να μετατοπιστεί περισσότερο προς την αγάπη ώστε να απαλύνει τις βίαιες επιδράσεις των απανωτών κρίσεων και να δημιουργήσει την αναγκαία “κοινωνική αγκαλιά” που θα περιορίσει την αβεβαιότητα και τον φόβο για το μέλλον. Αυτό είναι απαραίτητο ακόμη περισσότερο για τη χώρα μας, όπου είναι περιορισμένη δραματικά η κοινωνική μέριμνα και η υποστήριξη κάθε προβλήματος, περιστασιακού ή μόνιμου επαφίεται κυρίως στην οικογένεια.

Τι συζητάμε όμως στην Ελλάδα; Τι ερωτήματα τίθενται από την κυρίαρχη ημερήσια διάταξη;

- Μέχρι που έχουν λόγο οι φοιτητές για τα δρώμενα του πανεπιστημίου; Μήπως πρέπει να μπει τάξη στα Πανεπιστήμια;
- Πόσο κακομαθημένοι είναι πλέον οι μαθητές; Μήπως πρέπει να μπει μια τάξη και στα σχολεία;
- Πρέπει οι μαθητές να προάγονται με τόσο υψηλά ποσοστά επιτυχίας από τάξη σε τάξη στα σχολεία;

- Χρειάζονται τόσοι πολλοί απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης;
- Αριστεία ή ισοπέδωση;
- Πανεπιστήμιο για την αγορά ή ακαδημαϊκή μούχλα;
- Βαριοπούλες ή βιβλιοθήκες;

Πολλά από τα παραπάνω θέματα ίσως πράγματι είναι ανάγκη να τα συζητά συνεχώς μια κοινωνία, όχι μόνο για να προκρίνει ανάλογες πολιτικές αλλά κυρίως για να μπορεί να κρίνει και να υπενθυμίζει τις απαντήσεις που επιλέχθηκαν. Με τον τρόπο όμως με τον οποίο συζητούνται σήμερα, συνήθως υπό το βάρος γεγονότων, τυχαίων ή προσχεδιασμένων, φοβάμαι ότι τελικά παραπέμπουν την “ημερήσια διάταξη” της συζήτησης σε απαντήσεις γνωστές στους παλαιότερους από την επταετία, περί των αυστηρών εισαγωγικών εξετάσεων σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης, της αναγκαιότητας της μαθητικής ποδιάς, της ευπρεπούς κόμης, της αξίας της βέργας, της τιμωρίας με το ένα πόδι κλπ.

Σε μια εποχή που για τη νεολαία είναι αναγκαία, όσο ποτέ άλλοτε, η κοινωνικοποίηση, η έκφραση, η διασκέδαση και η χαρά, ώστε να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις των απαντών κρίσεων, στη χώρα μας επιχειρείται να παγώσουν τα αυθεντικά συναισθηματικά βιώματα των νέων.

Σε μια εποχή που η ελεύθερη σκέψη, το ανοιχτό και δημιουργικό μυαλό αποτελούν πλεονέκτημα, επιχειρούμε να βάλουμε καλούπια στους ορίζοντες των νέων

Σε μια εποχή που η κοινωνική συμμετοχή στα δρώμενα των πανεπιστημίων και των σχολείων αποτελεί βιωματική εμπειρία για τη ζωή και το επάγγελμα, επιχειρούμε να περιορίσουμε τους φοιτητές και τους μαθητές στον ακαδημαϊκό τους ρόλο και στη βιωματική εμπειρία του κέρδους, ως το απόλυτο κινητήριο μέσο.

Σε μια εποχή που σε όλο τον κόσμο δημιουργούν ή ενισχύουν δομές υποστήριξης για τη νεολαία, με την επιστράτευση ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, συμβούλων για τους μαθητές και τους φοιτητές, εδώ προσλαμβάνουμε αστυνομικούς. Αρνούμενοι τη ζωντανή εμπειρία των ΗΠΑ όπου η γενικότερη αστυνομοκρατία και η φρούρηση των σχολείων από ένοπλους αστυνομικούς με κανένα τρόπο δεν οδήγησαν στην αντιμετώπιση της βίας και των ένοπλων επιθέσεων. Με πάνω από 200 δολοφονίες σε Σχολεία μέσα στο 2021 και 118 δολοφονίες μέχρι το Μάιο στο 2022 ^v, αποδεικνύεται ότι η αστυνόμευση δεν αποτελεί λύση σε καταστάσεις που έχουν κοινωνικά αίτια. Μήπως αν επιχειρήσουμε σχετικές συγκρίσεις με άλλες χώρες ^{vi} αποδεικνύεται ότι το Αμερικάνικο όνειρο ή το συγκεκριμένο μοντέλο κοινωνίας είναι το πρόβλημα;

Εν τέλει, σε μια εποχή που στην Ελλάδα απαιτείται, όσο ποτέ άλλοτε, να αισθάνεται η νεολαία ασφαλής και διαθέσιμη να υπερασπιστεί τη χώρα της, εμείς της θυμίζουμε την περίφημη Λένγκω ^{vii}, που *“δέρνει κάθε μέρα τα παιδιά της, Κι όταν μιλάω θα με λέει αληταρά”*

Όσοι έχουμε διδάξει σε σχολεία και πανεπιστήμια γνωρίζουμε πολύ καλά τι έχουν ανάγκη οι μαθητές και οι φοιτητές μας, κυρίως αυτοί που ανήκουν στα ασθενέστερα στρώματα. Έχουμε πολλαπλές αποδείξεις και αρκετά παραδείγματα ^{viii} για το πόσο μπορεί να αλλάξει η ζωή ενός μαθητή ή φοιτητή, οι επιδόσεις του, η δημιουργικότητά του, όταν βρεθεί κάποιος δίπλα του να τον ακούσει, να του προσφέρει ευκαιρίες για να κάνει μια νέα αρχή ή δυνατότητες για να

διερευνήσει το μέλλον του^{ix}. Ας απαιτήσουμε να κυριαρχήσουν ανάλογες προσεγγίσεις στην Ελλάδα, Ας το πούμε δυνατά, ας σταθούμε δίπλα στη γενιά των κρίσεων!

Παραπομπές – Επεξηγήσεις

ⁱ Αλεξάνδρα Κορωναίου (2022) Η κυβερνητική στήριξη στους νέους είναι υποκριτική

<https://www.epohi.gr/article/38701/alexandra-koronaioy-h-kyvernhtikh-sthrixh-stoys-neoys-einai-ypokritikh>

ⁱⁱ Άλμα 10 μονάδων στην ανεργία των νέων στην Ελλάδα

<https://m.naftemporiki.gr/story/1868564/aprilios-alma-10-monadon-stin-anergia-ton-neon-stin-ellada>

ⁱⁱⁱ Δείτε ενδεικτικά το άρθρο: Τα παιδιά των κρίσεων, οι καθηγητοφάγοι και οι μαθητοφάγοι

<https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/365078-ta-paidia-ton-kriseon-oi-kathigitofagoi-kai-oi-mathitofagoi>

^{iv} Κονταξής Α. (2019) Εύσημα ή ανάθεμα στους εκπαιδευτικούς;

https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/307348_pisa-2018-eytima-i-anathema-stoys-ekpaideytikoys

^v Number of K-12 school shootings in the United States from 1970 to May 2022

<https://www.statista.com/statistics/971473/number-k-12-school-shootings-us/>

^{vi} The US has had 57 times as many school shootings as the other major industrialized nations combined

<https://edition.cnn.com/2018/05/21/us/school-shooting-us-versus-world-trnd/index.html>

^{vii} Το τραγούδι «Λέγκω» του Γιάννη Μακρόπουλου που γράφτηκε την περίοδο της Χούντας και

κυκλοφόρησε το 1975 <https://youtu.be/DHyBGIfsWrg>

^{viii} Ενδεικτικά δείτε το άρθρο: Μια νέα Αρχή για μαθητές, εκπαιδευτικούς και ...διοίκηση

http://users.sch.gr/kontaxis/Paremvaseis/1905_MNAE_Students_Teachers_Ministry.pdf

^{ix} Ενδεικτικές σχετικές δράσεις αποτελούν το πρόγραμμα Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ (2016) το οποίο

στήριξε με πολλαπλές δράσεις ένα από τα πλέον ευάλωτα τμήματα της νεολαίας, τους μαθητές της

Επαγγελματικής εκπαίδευσης αναδεικνύοντας τον κοινωνικό ρόλο του σχολείου

https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/288600-mia-nea-arhi-sta-epal-mnae-gia-mathites-ekpaideytikoys-kai-dioikisi?fbclid=IwAR1HG0wg3_X-DQaBqJhBg5O-BFRd6cRgiu4RRB6L54alvG0SPQk7aoXo0cY ή τα

αντίστοιχα προγράμματα συμβουλευτικής και υποστήριξης σε ΑΕΙ <https://www.panteion.gr/anakalypste-to-panteio/foitites/symvouleftiki-kai-psychologiki-ypostirixi/>